

SWEDISH B – HIGHER LEVEL – PAPER 1
SUÉDOIS B – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
SUECO B – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Thursday 8 May 2003 (afternoon)

Jeudi 8 mai 2003 (après-midi)

Jueves 8 de mayo de 2003 (tarde)

1 h 30 m

TEXT BOOKLET – INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for Paper 1 (Text handling).
- Answer the questions in the Question and Answer Booklet provided.

LIVRET DE TEXTES – INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- Ne pas ouvrir ce livret avant d’y être autorisé.
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l’épreuve 1 (Lecture interactive).
- Répondre à toutes les questions dans le livret de questions et réponses.

CUADERNO DE TEXTOS – INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos requeridos para la Prueba 1 (Manejo y comprensión de textos).
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

TEXT A

VASABLADET

Det går som en dans på hjul

På lördagen fick hugade rullstolsburna pröva på att dansa linedance i Vasa. Countrymusiken ekade i salen där personer från Seinäjoki, Korsholm och Vasa hade samlats för att få sig en svängom i äkta westernstil.

5 Det är Vasa stad som står bakom detta första försök att ge personer som sitter i rullstol en möjlighet att lära sig linedance. Idén uppkom egentligen i och med att ett gäng rullstolsburna i höstas beslöt sig för att uppföra ett dansnummer på handikappdagarna i Botniahallen i Korsholm och då började fundera fram egna rörelser.

10 **A.** – Det här är spännande för mig också eftersom jag inte lett någon liknande kurs tidigare. Det gäller bara att ha fantasi när man hittar på rörelser som för de rullstolsburna motsvarar de vanliga stegen, säger Suihkonen, som inte själv är rullstolsburen.

15 **B.** – Bara man övar tillräckligt går det nog, men man ska inte tro att man kan dansen efter en dag. Hon berättar att ett gäng av de som deltog i lördagens kurs funderar på att bilda en grupp som åker runt och dansar linedance litet mera regelbundet. Sedan försvinner hon åter in i dansens virvlar.

C. Stina Österbro är en av dem som varit med från början med att dansa linedance i rullstol i Österbotten.

20 **D.** Minna Suihkonen på stadens fritidsverk leder kursen. Hon berättar att hon försökt kolla upp om liknande kurser ordnats tidigare i Finland. Hittills har hon bara stött på en annan kurs.

TEXT B**CLAES HYLINGER****Brev från en sydlänning**

DET VAR EN regnig eftermiddag i somras, när jag satt i Stadsbiblioteket och stirrade ut genom de blöta fönstren, som min blick av en slump föll på ett fullskrivet pappersark på bordet intill. Den som hade skrivit var för tillfället borta, en kulspeppenna och ett frimärke låg kvar.

Diskretionen förbjuder mig att avslöja på vilket språk det var skrivet och med vilket namn det var undertecknat – vare nog sagt att det var ett brev från en sydländsk student till hans mamma i... ja, i ett land vid Medelhavet.

Jag tjuvläste – och som jag tror att åtskilliga läsare skall dela min nyfikenhet vill jag här återge brevet som jag minns det:

Kära Mamma,

Jag skriver till dig från ett avlägset land. Här är allt så annorlunda. Minns du hur jag längtade bort var gång jag såg tågen gå förbi därhemma, bort till främmande horisonter och exotiska nejder? Här har min längtan funnit sitt mål, ty dessa nordliga trakter har överträffat mina drömmar, och finns det ett paradiset så måtte det likna detta land.

Folket här är elegant och värdigt. Ingen pratar i onödan. Mamma vet hur det är hemma: så fort den minsta tanke uppstår i hjärnan, så skall den promptly ut genom munnen. Här är människorna vänligt tystlåtna.

Och om man råkar stöta till någon på gatan därhemma hos oss, så låter det genast: Ursäkta mig, min herre, jag såg er inte min herre – för all del, det var mitt fel min herre, och så vidare i det oändliga. Här i Sverige säger man bara ”Hoppsan!” – ofta med ett litet skratt efter. De är inte så formella här.

Klimatet är behagligt större delen av året, kanske en aning kallt på vintern. Det är i alla fall inte för varmt. Här luktar folk inte svett på tre meters håll som hemma. Under den kalla årstiden doftar de av välluktande salvor, som de smörjer in ansikte och händer med för att skydda sig mot kylan.

Inte heller luktar svenskarna vitlök. Men brännvin luktar de ibland (ha! ha!) och då skulle Mamma se dem! Då dansar de och sjunger och berättar historier och är som förbytta. Jag har aldrig i mitt liv haft så roligt som jag haft sedan jag kom hit. Här förstår sig folk verkligen på att leva.

Landskapets skönhet går bara inte att beskriva. Att det kan finnas något så grönt och frodigt som detta land, det hade jag aldrig trott. Och när så grönskan bryts av vita björkstammar och alltsammans speglar sig i någon blank sjö, ja, då vet man att något vackrare får man aldrig se.

Det enda som bekymrar mig är att jag snart måste resa hem igen. Hem till den gråa vardagen, hem till gamla Medelhavet som ju alldeles saknar de nordiska böljornas friskhet. Jag tycker att jag ännu hunnit se så litet av Norden, av...

Här avbröts min läsning av att en ung mörkhårig man slog sig ned i stolen bredvid, tryckte fast frimärket på ett kuvert och ivrigt började texta adressen.

Jag vände blicken mot fönstren. Det var grått därute, regnet vräkte, vinden ven.

TEXT C

Turist i Sameland

Turismen ger renägarna en extrainkomst,
men kan den sprida kunskap om samerna som Sveriges urbefolkning?

Sektion 1**FAKTA SAMELAND**

Sápmi – Sameland – kallar samerna området som täcker de nordliga delarna av Sverige, Norge, Finland och delar av Kolahalvön.

- 5 I Sverige bor omkring 17 000 samer varav 2 500 ägnar sig åt renskötsel. Ett fyrtiotal av dem driver också turistföretag som en extra inkomstkälla (i vissa fall den största).

Sektion 2

- 10 **Vi hade gärna hört lite om nåjder och trolltrummor också**

EN FARA MED SAMISK TURISM är så kallad *disneyfiering*. Finland nämns i det sammanhanget.

- 15 Utanför Rovaniemi finns en nöjespark av typ tomteland med nordiskt exotiska inslag. Publiken åker i en tågtunnel och passerar först en station med rådjur, rytande björnar och annat vilt, kommer därefter till en avdelning med samer och slutligen, som en höjdpunkt, till tomtarnas eget land.

Lappar, tomtar och djur – alla dras över en kam till ytligt beskådande.

- 25 Vi är på ett seminarium om samisk turism i Kiruna kommun med Jukkasjärvi som bas. Turismforskningsinstitutet Etour och Sápmi Journeys är arrangörer och frågan som ska belysas är: kan turism öka kunskaperna om samerna som Sveriges urbefolkning?

Nils-Anders Kuhmunen i Rensjön tre mil norr [– 41 –] centrala Kiruna slog sig [– 42 –] turism för fem år sedan som ett komplement [– 43 –] rennäringen. Det

- 35 hade varit ett dåligt år, vilket utmärks [– 44 –] att det först är varmt och blött, sedan fryser på. Renarna kommer då inte [– 45 –] betet under istäcket.

- 40 Nu sköter en 22-årig son renarna och Nils-Anders och hustrun Anna-Kristin ägnar sig alltmer åt turism, som för närvarande är den största inkomstkällan.

- 45 Som vi seminariedeltagare nu sitter kring elden i Nils-Anders kåta tar han emot turister. Han berättar om samebyn Gabna, där Rensjön ingår, om tillkomst och historia, vad *storsambället* betytt för samerna, om politik. I dag berättar han också om *ultra*.

Sektion 3

- 50 *Ultra* är ett folk som bor under jorden. De ser ut som samer och lever som samer. Nils-Anders farfarsfar hade en gång vid offerstället vid Abisko närkontakt med *ultra*. Han såg dem förstås inte men hörde dem prata samiska. Under jorden alltså.

- 55 – Det går många historier i en kåta, säger Nils-Anders.

- 60 Övriga samer runt elden vägrar prata om *ultra* eller annat i folktron som icke-samer inte förstår. De vill prata om renen som all samisk kultur utgår ifrån.

- 65 Vi andra får delvis helt nya kunskaper i ämnet. Visste ni till exempel att renarna flyttas från fjället till skogsbetet den tredje *järnskarenatten* om hösten? Eller att de fungerar som barometrar? När de springer omkring blir det dåligt väder. När de ruskar på hornen är det tö på gång.

- 70 Vi lyssnar med största intresse men vi hade gärna hört lite om nåjder och trolltrummor också. Men där tycks man vara rädd för missförstånd eller att *disneyfierad schamanism* ska spridas i media.

Från Rensjön far vi till ett annat exempel
75 på samisk turism – Máttaráhákka hantverks-
centrum fem kilometer utanför centrala
Kiruna.

Sektion 4

MÁTTÁRÁHAKKA BETYDER URMODERN och
drivs av kvinnor. Här säljs gediget samiskt
hantverk av uppåt hundra enskilda slöjdare.

80 – Det är lättare för dem att komma hit
där de dels kan tala sitt eget språk, dels inte
behöver förklara allting, säger Margareta
Grönberg.

85 Omkring 10 000 besökare hittar hit varje
år, en viktig mötesplats således för spridning
av samisk kultur.

Två varugrupper i denna butik är inte
samiskt hantverk.

90 – T-tröjor och plastälgar från Hongkong,
en eftergift åt kommersialismen. Ingen grov
disneyfiering, tycker vi, men Margareta är
störd.

– Jag skäms när jag säljer älgarna.

95 Tillbaka i Jukkasjärvi kör vi ren hos
Nils-Torbjörn Nutti, renskötare tillhörig
Saarivuoma sameby och turistföretagare. Till
ishotellet, den stora attraktionen i Jukkas,
kommer årligen 30 000 besökare och 8 000
av dem tar också del av Nils-Torbjörns
100 utbud av upplevelser, kunskaper om samisk
kultur och historia samt menyn *Flavours of
Lapland*.

105 Förrätten – manlavssoppa och en tallrik
med smördegsinbakad getost, barkbröd, rökt
fjällsik och gravat, torkat renkött – serveras i
kåtan. Huvudrätten, älggryta med svamp och
rostade rotsaker, dukas fram i hembygds-
gården. Middagen avslutas med fruktkräm
och kaffe med kaffeost.

Sektion 5

110 **Förr frodades
fördomarna, men klimatet
är ett annat nu**

SAMELAND FICK ETT LYFT som turistmål
1996 när Laponiaområdet i Gällivare och
115 Jokkmokks kommuner upptogs på Unescos
världsarvslista för sin storstilade natur och
urgamla samiska kultur. Laponia är över 20
mil långt och rymmer bland annat Stora
Sjöfallet, Sarek, Padjelanta och Sjaunja.

120 Men samtidigt fick samerna en släng av
identitetsproblem. Turister, som förväntar
sig samer i samedräkter, blir besvikna när de
möter renskötare i overall som driver renar
med snöskoter. Samerna å sin sida är rädda
125 för att framstå som ett mossigt naturfolk.

I det avslutande seminariet om hot och
möjligheter i samisk turism – souvenirer
kontra hantverk, kommersialism kontra
kultur – berättar kommunalrådet Lars
130 Törnman hur det var när han kom till Kiruna
som 13-åring.

– Man såg massor av folk i samedräkter
på stan. Nu finns det bara en enda person,
en gammal farbror. Det behöver väl inte vara
135 disneyfiering att klä sig i världens vackraste
dräkt.

Kuhmunen påminner om att folk i
samedräkt för inte så länge sedan ständigt
blev mobbade. Samerna lade av med dräkten
140 till vardags med den följd att dagens
ungdomar inte vågar bära den i brist på
förebilder.

145 För övrigt är det sant att samer har salt i
kaffet. Vad gör man när man ska koka kaffe
på fjället? Man smälter snö. Smält snö
innehåller inga som helst mineraler. För att
få det att smaka som källvatten pytsar man i
en liten gnutta salt.

TEXT D

Flygfärdiga flaxar förgäves

Svenska föräldrar försörjer sina barn längre. En av tre ungdomar i åldrarna 20 till 23 år bodde i fjol hemma hos sina föräldrar. För fem år sedan var det var fjärde. I Stockholms län är det mer än varannan ung som bor kvar hemma.

I SVERIGE ÄR föräldrar skyldiga att försörja sina barn fram till 18-årsdagen, eller tills de slutat gymnasiet, dock längst tills barnet fyllt 21. I praktiken innebär det att den formella försörjningsbördan upphör när barnet är mellan 19 och 20 år, den ålder då de flesta har lämnat gymnasiet.

Men verkligheten är en annan. I själva verket är det allt fler föräldrar som "väljer" att försörja sina barn långt efter myndighetsdagen.

Bostadsforskaren Sven Bergenstråhle har sedan 1997 för Hyresgästföreningens räkning granskat hur unga bor. Facit: andelen unga som bor hemma har ökat sedan 1997.

Räknar man i åldersgruppen 20–27 år har andelen som bor hemma ökat från 15 procent 1997 till 18 procent år 2001. Hos den yngre delen av gruppen, 20–23-åringar, har andelen ökat från 25 till 32 procent.

Bergenstråhle gillar inte alls denna utveckling. Han citerar forskare som talar om "den förlängda barndomen", något han tror är direkt skadligt för unga.

– Är man 20 så har ens föräldrar inte längre försörjningsansvar. Då är det rimligt att man ska kunna stå på egna ben, säger han.

Fenomenet med så kallade mambor, unga vuxna som bor kvar eller flyttar tillbaka till föräldrahemmet, syns mest i storstäderna och på högskoleorterna. I Stockholms län, exklusive Stockholm, bor varannan 20–23-åring kvar hemma.

Skälen är framför allt ekonomiska. Bergenstråhles undersökningar pekar på att den vanligaste orsaken till att de unga fortsätter att bo kvar med föräldrarna att det är "billigt och praktiskt". Samtidigt säger nio av tio att de vill flytta.

Man skulle kunna tro att de unga inte har råd med egen bostad. Men enligt Bergenstråhles under-

sökningar har andelen 20–27-åringar som säger att de har råd att söka egen bostad ökat från varannan 1997 till nästan två tredjedelar 2001.

– Det har inte byggts några hyresbostäder under den här perioden. Konkurrensen om bostäderna har ökat, så även om de unga materiellt sett fått det bättre räcker det inte långt jämfört med andra grupper i samhället, säger Bergenstråhle.

Bristen på studentbostäder är också en förklaring till att mamboendet ökar.

– Det är klart att det spelar roll. Men det är samtidigt så att det som de unga framför allt efterfrågar är vanliga hyresrätter, säger Bergenstråhle, som inte är någon vän av studentbostäder.

Föreningssparbankens privatekonomer har sammanställt en guide som säger vad ungdomar som bor kvar hemma ska betala i "hyra", mat och annan nödvändig konsumtion. Den säger att cirka 2 500 kronor i månaden är en rimlig avgift.

I SJÄLVA VERKET är denna guide inget som föräldrarna bryr sig om. Mer än varannan mambo, 56 procent, betalade 1997 inget alls och sju av tio betalade mellan 0 och 1 000 kronor per månad för sitt boende. Andelen hade sjunkit något till 2001, men det var ändå två tredjedelar (66 procent) som inte betalade mer än högst 1 000 kronor per månad.

Allt fler bor kvar i föräldrahemmet

Ungas boendeformer

